

Dvojice novějších grošových nálezů z Úpicka (okr. Trutnov)

Vojtěch BRÁDLE

Radek NOVÁK

 73, 2018, s. 85–90

Two most recent boards containing grossi found in the Úpice region (Trutnov district)

During the last ten years, two boards containing grossi were discovered in the Úpice region (Trutnov distr.). The first one was found on the motocross track in the Radeč Village in 2011. It is represented by 437 coins and 3 coin fragments. All coins are classified as Prague grossi struck under Charles IV (1346–1378) – one piece, and under Wenceslas IV (1378–1419) – the remaining pieces. The second board was found in the cadastral territory of Kyje near Hajnice in 2018 (139 coins and 2 coin fragments). The coins are represented – with exception for one Meissen grossus – by the Prague grossi produced under Charles IV and Wenceslas IV. The boards are comparable by their content, and they could be buried in the turbulent times at the end of the rule of Wenceslas IV and during the Hussite Wars. The direct reason could be possibly represented by repeated war clashes in north-east Bohemia in 1421, which affected severely the Úpice region.

 board; Prague grossus; Radeč (Trutnov district) [CZ]; Kyje (Trutnov district) [CZ]; Hussite Wars.

 bromadný nález; pražský groš; Radeč (okr. Trutnov); Kyje (okr. Trutnov); husitské války.

B hem posledního desetiletí došlo na Úpicku (okr. Trutnov) k objevu dvou hromadných grošových nálezů, které by mohl v podobě základní zprávy představit tento příspěvek.

* PhDr. Vojtěch BRÁDLE, Muzeum východních Čech (Hradec Králové), v.bradle@muzeumhk.cz; Mgr. Radek NOVÁK, Regionální muzeum a galerie (Jičín), novak@muzeumhry.cz.

1. Radeč (okr. Trutnov) 2011

První soubor objevil v prostoru dnes již neexistující motokrosové tratě na katastrálním území Radeč (okr. Trutnov) 29. července 2011 pan Miroslav Otmar. Jedná se o aktuální parcelu č. 1121, vedenou v současnosti jako lesní pozemek.

První mince byla nalezena v nahromaděné zemině při stopě využívané motocykly. Další ležely o něco výše ve svahu. Při následném odstranění vrstvy drnu byl odhalen v těžištluk, který tvořilo na 330 ražeb. Jen kousek od tohoto jádra depotu došlo k objevu druhého místa s jejich v těžištluk koncentrací. Spolu s jednotlivě nalezenými mincemi tvořilo soubor celkem 431 ražeb. S mincemi bylo v daném prostoru nalezeno několik keramických stěpů, které by potenciálně mohly pocházet z dřevěné vodní schránky, v níž byly peníze uschovány. Lze předpokládat, že nejpozději v souvislosti s terénními úpravami a provozováním tratě došlo k jejímu rozbití a rozvlečení mincí po svahu. Je třeba ovšem dodat, že spojitost stěpů s objevenými ražbami nemůžeme spolehlivě prokázat.

Nálezce objevené mince vyjmul ze země a zároveň o nich informoval pana Jana Nešnera. Oba se následně zúčastnili předání depotu pracovníky Muzea Podkrkonoší v Trutnově. Spolu s mincemi byla předána rovněž jimi vyhotovená zpráva s nálezovými okolnostmi a pořízenou fotodokumentací.¹ V souvislosti s objevem depotu byla na lokalitě tehdejší archeologem trutnovského muzea Radkem Novákem také provedena opakovaná rekognoskace. Při této příležitosti byl 6. listopadu 2011 na místě objeven opět menší počet mincí (6 ks a 3 zlomky).

Převodní soubor nalezený v červenci byl 20. prosince 2011 předán do Muzea východních Čech v Hradci Králové (dále jen MV ČK). Zde je evidován pod inventurními čísly N/N 21875–22305 (příslušné číslo H29/2012). Z pozdějšího výzkumu pocházející materiál je uložen v trutnovském muzeu pod příslušným číslem A2/12. I když vzhledem k rozvlečení mincí se můžeme oprávněně domnívat, že některé jednotlivé ražby dnes v popisovaném nálezu chybí a nemáme tak k dispozici patrně úplně celou převodní ukrytou hotovost, zachovaný soubor podává dobrý přehled o její podobě.²

¹ Na tomto místě je vhodné M. Otmarovi i J. Nešnerovi poděkovat za poskytnutí příkladný přístup, předání depotu a také za poskytnutí přesných nálezových okolností.

² Podle ústní tradice na lokalitě již dříve mohl údajně docházet k nálezům jednotlivých ražeb.

●□1: Rade . Pražský groš Karla IV. z hromadného depotu mincí.

Foto Miroslav Beneš. Zv tšeno 1,5:1.

●□2: Rade . Pražský groš Václava IV. z hromadného depotu mincí v nálezovém stavu.

Foto Miroslav Beneš. Zv tšeno 1,5:1.

V sou asné chvíli se depot tedy skládá celkem ze 437 mincí a 3 zlomk .³ Všechny zachované ražby p edstavují pražské groše, p i emž až na jednu výjimku, kterou reprezentuje mince Karla IV. (1346–1378) (obr. 1), nesou ostatní v opisu jméno jeho syna Václava IV. (1378–1419) (obr. 2).

2. Kyje (okr. Trutnov) 2018

K nálezu prvních mincí z druhého souboru došlo 2. února 2018 na katastrálním území Kyje u Hajnice a další byly objeveny následující den. Mince jižn od intravilánu nalezl pan Mat j Šlegr na parcele . 106/5, vedené v sou asnosti jako trvalý travní porost.

³ V podob stru ných zmínek byla existence depotu uvedena již opakovan v odborné literatu e. Viz SLEZÁK, Milan: *Archeologie prav ku a st edov ku na užším Trutnovsku*, Krkonoše – Podkrkonoší 20, 2012, s. 464; BRÁDLE, Vojt ch: *Nález mincí z Rad e. Poznámky k typologii bílých peníz Vladislava II. Jagellonského*, Fontes Musei Reginae hradecensis 20, Hradec Králové 2013, s. 8, pozn. 8; T MA, Ond ej: *P ehled archeologických zjišt ní Muzea Podkrkonoší v Trutnov na Trutnovsku v letech 2011–2016*, Archeologie východních ech 12, 2016, s. 161, . 39. O nálezu informovaly rovn ž sd lovací prost edky. Anonym: *Mince vyjeli ze zem motokrosa i*, Mladá fronta Dnes 23, . 40 z 16. února 2012, regionální p íloha, s. B1 a B3.

I v tomto p ípad byl depot rozvle en v prostoru a zjevn vlivem n kdejších zem d lských prací se ást mincí dostala k povrchu. Po prvotním objevu nálezce kontaktoval Miroslava Nováka z archeologického odd lení MV HK, který místo zdokumentoval a p evzal dohledané ražby (obr. 3).⁴ Spolu s mincemi byly nalezeny rovn ž dva drobné st epy z keramické nádoby, v níž nejspíše byla hotovost p vodn uložena a pozd ji byla rozbita. Ani zde však nemáme úplnou jistotu, že skute n souvisí s depotem. Stejn jako u minulého nálezu se kv li nálezovým okolnostem lze domnívat, že dnes známé ražby netvo í celý kdysi uschovaný soubor.

●□3: Kyje. ást ražeb z hromadného depotu mincí v nálezovém stavu.

Foto Petra Kopecká.

V sou asné době je nálezový celek uložen v MV HK pod inventárním ísly N/N 26801–26943 (p ír stkové íslo N1/2019). Protože ást mincí byla v r zné mí e olámána, byl jejich reálný počet zjišt n teprve po omytí destilovanou vodou a poskládání n kterých jednotlivých zlomk dohromady (obr. 4). Alespo v podob zlomku zde máme doloženo 141 ražeb. Jejich naprostou v tšinu znovu p edstavují pražské groše Václava IV. (125 ks; z toho šest rozlomených na dv ástí a osm olámaných se zachovanou cca polovinou mince í v tší ástí). Ty dopl ují v podstatn menší mí e pražské groše Karla IV. (13 ks). Dva drobné zlomky se nepoda ilo s jistotou ur it, ale nejpravd podobn ji znovu náleží k mincím Václava IV. Poslední známou minci z kyjského depotu repre-

⁴ I M. Šlegrovi je nutné vyjád it pod kování za oznámení nálezu a další postup.

zestuje míše ský groš – spole ná ražba Fridricha IV. Bojovného, Viléma II. Bohatého a Fridricha Durynského (1412–1425) (obr. 5).

●□4: Kyje. ást ražeb z hromadného depotu mincí po o íšt ní. Foto Petra Kopecká.

●□5: Kyje. Míše ský groš Fridricha IV. Bojovného, Viléma II. Bohatého a Fridricha Durynského z hromadného depotu mincí v nálezovém stavu.

Foto Petra Kopecká. Zv ěšeno 1,5:1.

Zmín ěné depoty byly nalezeny jen p ěibližn ě t ě kilometry od sebe na sousedících katastrálních územích. Pro oba platí, že jejich tvo ění pouze grošová mince. Ani do jednoho ze soubor ě nebyly zjevn ě za azeny drobn ější nominály. Jednalo se tedy o hotovostní zám ěrn ě složené z nejhodnotn ějších ražeb, které m ěly jejich n ěkdejší vlastníci k dispozici. S výjimkou jediné mince v kyjském depotu obsahují pouze domácí pražské groše, a to se z etelnou dominancí ražeb Václava IV., které v ěr zn ě mí ě dopl ěují mince Karla IV.

Struktura uvedených soubor ě je typická pro naše ětn ě nálezy, které byly ukryty b ěhem neklidn ě doby záv ěru vlády Václava IV. a hlavn ě následných hu-

sitských válek. Jsou-li tvo eny grošovou mincí, mají v nich nez ídka výraznou p evahu práv Václavovy ražby nad exemplá i jeho p edch dce na eském tr nu. P íležitostn pak mohou obsahovat rovn ž malé množství míše ských groš i jiných mincí.

Po átek husitských válek Úpicko t žce zasáhl. V pr b hu jara 1421 podnikli husité tažení do severovýchodních ech, p i n mž dobyli nap . Jarom nebo Trutnov. Již koncem kv tna však v odvet vpadlo do oblasti vojsko Slezan , které do zna né míry Náchodsko a Trutnovsko zpusošilo. Jedním z nejh e postížených míst byla práv Úpice, kde byla v tšina obyvatelstva povražda.⁵ Vále né d ní b hem roku 1421 tak m že p edstavovat vlastní p ímu p í inu uschování mincovních depot . Je t eba ovšem dodat, že reálné ov ení této hypotézy provést nelze a tehdejší doba i v jiných letech poskytovala dost d vod , aby se lidé strachovali (nejen) o sv j majetek. P ípadnému ukrytí v uvedeném roce by neodporovala ani p ítomnost jednoho míše ského groše v kyjském nálezu, nebo ražba tohoto typu m la být zahájena asi roku 1417.⁶ Uvedená mince nám zároveň datuje dobu, kdy nejd íve mohl být tento depot uschován.

⁵ WOLF, Vladimír – MUSIL, František: *Východní echy za husitské revoluce*, in: Felcman, Ond ej (ed.): *D jiny východních ech v prav ku a st edov ku (do roku 1526)*, Praha 2009, s. 539–543.

⁶ KRUG, Gerhard: *Die meißnisch-sächsischen Groschen 1338 bis 1500*, Berlin 1974, s. 140.

